

Swedish B – Higher level – Paper 1
Suédois B – Niveau supérieur – Épreuve 1
Sueco B – Nivel superior – Prueba 1

Wednesday 4 May 2016 (afternoon)

Mercredi 4 mai 2016 (après-midi)

Miércoles 4 de mayo de 2016 (tarde)

1 h 30 m

Text booklet – Instructions to candidates

- Do not open this booklet until instructed to do so.
- This booklet contains all of the texts required for paper 1.
- Answer the questions in the question and answer booklet provided.

Livret de textes – Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas ce livret avant d'y être autorisé(e).
- Ce livret contient tous les textes nécessaires à l'épreuve 1.
- Répondez à toutes les questions dans le livret de questions et réponses fourni.

Cuaderno de textos – Instrucciones para los alumnos

- No abra este cuaderno hasta que se lo autoricen.
- Este cuaderno contiene todos los textos para la prueba 1.
- Conteste todas las preguntas en el cuaderno de preguntas y respuestas.

Text A

De mest delade sommarpratarna

Programmet Sommar i P1 har med åren gått från trivsamt, personlig underhållning till supersnackis. Kvällstidningarna recenserar noga och skoningslöst sommarpratarna och deras låtval.

5 Sajten Sociala nyheter presenterar nu en lista på vilka program som delats mest på Facebook – vilket förstås inte är ett självklart mått på kvalitet utan enbart på publikt intresse. Här spelar förstas kändisfaktorn in – men självklart är det intressant att se vem som lockar till mest delning.

10 Svaret är: musikern och journalisten Kristian Gidlund som berättade om sin dödliga cancer, på "andra plats" kom serietecknaren Liv Strömquist och som god trea Jonas Gardell.

Möt en av sommarpratarna 2014 här: Bea Szenfeld

[– X –] ?

Jag är konstnär och modedesigner som bland annat designat kläder för Lady Gaga, Loreen och Björk. Jag arbetar gärna med papper.

[– 5 –] ?

15 – Jag kommer att prata om hur det är att jobba med kläder på ett annorlunda sätt. Jag jobbar mer med uttryck och silhuetter, än att folk ska bli vackra. Och ju billigare material och tekniker, desto bättre.

[– 6 –] ?

20 – Jag kommer bland annat att prata om baksidan av att vara kreativ. Om den ofrivilliga uppmärksamheten, om pressen på att alltid leverera något nytt och spännande. Om man inte har varit det tidigare så blir man galen av att jobba kreativt. Det kommer att handla om det kreativa vansinnet, det kommer att bli tårar!

[– 7 –] ?

– Maja Ivarsson från The Sounds. Jag har hört det programmet en miljon gånger. Hon ger mig energi till att våga prata om saker som är viktiga och personliga.

Text B

Ska man ge present fast man tackar nej?

Bokmärk artikel

Publicerad 2014-12-27 00:00

Fråga: Om man tackar nej till en fest som man är bjuden till för att fira någons födelsedag, ska man ändå ge en present eller uppvakta på något sätt? Det gäller vänner som bjöd till en fin mottagning för en jämn födelsedag, men vi fick förhinder. Måste vi ändå ge vår ganska fina present? Vi var ju inte där.

Svar: Hur ska man se på presenter över huvud taget? Ska det man ger motsvara hur fin festen är?

Den present man ger till någon oavsett orsak – bröllop, födelsedag, examen – har egentligen inte med den eventuella festen att göra. Presenten är en symbol för den lycka man önskar mottagaren, inte ett kvitto på att man gått på kalaset.

Kort presentresonemang: Själva ordet present har med närvaro att göra; i grunden att man personligen ger en för mottagaren glädjande överraskning.

Numera har ju presentens/gåvans grund urholkats ganska rejält. Den kan handla om att uppfylla en uttalad önskan, givetvis härligt för mottagaren. Men en beställning av en present är en annan sak än en överraskning. Det förekommer också krav på presenter och det är riktigt rysligt: man kan aldrig kräva att få något som ska kallas present.

Den som tackar ja till en fest som hålls för att fira någon tar så gott som alltid med sig en present, en materiell lyckönskan, till föremålet för festen. Presentens värde ska absolut inte motsvara kuvertkostnaden för gästen, en vanlig missuppfattning. Värdet ligger inte i att man har räknat ut att kuvertet kostar si eller så många kronor, utan i den omtanke med vilken man har valt presenten. Den ska bereda personen glädje, det är inte främst givaren som ska gilla den.

Och kan man inte gå på festen [– X –] gärna hade gjort det [– 21 –] man kunnat, [– 22 –] ger man sin present, sin lyckönskan, [– 23 –]! Skicka den [– 24 –] be någon annan gäst ta med den. Glöm inte att fästa dit ett kort med namn på givaren.

Skriv ut

Öka textstorlek

Rätta artikeln

LÄSSAREAKTIONER

0

0

0

0

Magdalena Ribbing, www.dn.se (2014)

Text C

Expeditionen: Min kärlekshistoria

Jag satt i en fåtölj på en tråkig fest i mitten av nittioalet. Jag drog ut en bok ur bokhyllan. *Med Örnen mot polen. Andrées polarexpedition år 1897.* Jag började läsa. Sen reste jag mig upp ur fåtöljen och gick hem. Jag tog boken med mig. Den har stått i min bokhylla sedan dess. I mer än femton år har jag inte kunnat släppa taget om Andréé-expeditionen: tre män från Stockholm, som försvann på väg till Nordpolen i en vätgasballong. Trettiotre år senare hittades resterna av deras sista läger, infruset på en öde ö, mitt i ishavet. Tre skelett, ett litet tält i trasor. Ju mer jag lär mig om historien, desto mer verklig blir den, som ett svartvitt foto som långsamt förvandlas till färg.

Polarhistorien är full av heroiska expeditioner. I slutet av 1800-talet, när Arktis och Antarktis fortfarande var vita fläckar på världskartan, fanns det många män som modigt kastade sig ut i det stora okända. Hårda killar med rimfrost i skägget – Nansen, Amundsen, Nordenskiöld, som efter fruktansvärda umbäranden återvände som nationalhjältar. Medaljer från konungen. Lyckliga slut. Andréé-expeditionen var av ett helt annat slag. I efterhand ser man tydligt att de aldrig borde ha gett sig iväg.

Några veckor efter festen körde jag bil till Göteborg. På väg förbi Gränna stannade jag till vid Andréemuseet. När jag för första gången fick se expeditionens utrustning i verkligheten var det något som hände med mig. Jag gick runt bland montrarna och tittade i timmar på konservburkar med bitmärken från isbjörnständer och slädar med hemmagjorda lagningar. Tillbaka i bilen på riksväg 40 hade jag blicken fäst på vägen, men jag kunde inte sluta tänka på vad jag hade sett. Jag försökte resonera med mig själv, men jag var som en vampyr, som för första gången fått smaka människoblod. Det blev *min* expedition. [...]

I historien om expeditionen finns en gåta, som ingen ännu har lyckats lösa: man vet inte varför de dog. Det är som en medicinsk deckare: klockan 13.46 den 11 juli 1897 lyfter ballongen Örnen från Spetsbergen och försvinner in i molnen mot norr. Fyra dagar senare kommer en av deras brevduvor tillbaka. Några bojar flyter iland vid kusterna. Sedan är det tyst, i 33 år. Expeditionsmedlemmarnas döda kroppar hittas av en slump år 1930 på Vitön, en öde ö i Arktis. I lägret finner man deras dagböcker, där man kan läsa hur de, bara tre dagar efter starten, varit tvungna att nödlända med den otäta ballongen mitt i den arktiska packisen och hur de i tre månader, ständigt blöta och kalla, har släpat de flera hundra kilo tunga slädarna över isen för att försöka ta sig tillbaka till fast mark. När de efter 87 dagars omänskliga ansträngningar tar sig iland på Vitön upphör alla anteckningar. De har stora mängder proviant, varma kläder, fungerande vapen och flera lådor med ammunition. Men de tre medlemmarna i expeditionen dör, innan de ens har packat upp slädarna.

40

Man lyckades preparera de upptinade dagbokssidorna som legat infrusna på Vitön, så att texten faktiskt fortfarande går att läsa. De filmrullar som hittades i lägret gick att framkalla, fastän de legat under ett täcke av snö i mer än tre decennier. Men trots dagboksanteckningar och expeditonsmedlemmarnas egna fotografier från isen, är det ingen som har kunnat lösa gåtan hur historien om Andrée-expeditionen slutar. Så fort de stiger iland på Vitön är det något som sker. Något de inte skriver om. Ända sedan 1897 har författare, journalister, läkare och polarforskare försökt ta reda på vad som egentligen hände. Men ingen har kunnat lägga fram en teori om varför de dog, som vetenskapligt har kunnat bevisas.

Anpassat efter Bea Uusma, *Expeditionen: Min kärlekshistoria* (2013)

Text D

Läsandet bland pojkar ökar kraftigt

Pojkars läsförståelse har varit ett mörkt kapitel i den svenska skolhistorien. Internationella undersökningar som Pisa har etablerat bilden av hur svenska elevers läsförståelse blir allt sämre. Sämst är den hos pojkar.

- 5 Men ny statistik från SCB* visar att den negativa utvecklingen redan kan vara på väg att vända. När SCB frågar elever i årskurs fyra till sex om de läser böcker minst en gång i veckan svarar 64 procent av pojkarna ja. Det är en klar ökning jämfört med åren
- 10 2008 och 2009 då motsvarande siffra var 55 procent.

Om det är en utveckling som håller i sig är det väldigt glädjande, säger Caroline Liberg, professor i utbildningsvetenskap med inriktning mot läsning vid Uppsala universitet. Det är viktigt att läsningen i den åldern ligger stabilt eftersom det lägger grunden för en läskultur senare i livet.

- 15 Hon är överraskad av SCB:s resultat och är inte säker på vad som ligger bakom vändningen. Medan pojkars läsande ökar ligger flickornas stabilt under hela perioden. Drygt 76 procent av flickorna säger att de läser böcker minst en gång i veckan.

- 20 Caroline Liberg tror att det är läsandet av skönlitteratur som ökat eftersom det har satsats enormt på läsning av skönlitteratur. Förskolan har tydligare mål och svensklärare har fortbildats i hur man ska föra in skönlitteratur i undervisningen. Kanske är det de satsningarna som fått genomslag, men det är för tidigt att säga.

- 25 Litteraturpedagogen Susanna Ekström tror att det är de många olika lokala satsningarna i kommuner och på skolor som givit resultat. Samtidigt säger hon att föräldrarna har ett stort ansvar. Ser pojken att hans pappa njuter av att läsa så signalerar man att det är något roligt. Annars framstår läsningen bara som ett tvång.

Trots ökningen är det fortfarande 36 procent av pojkarna i årskurs fyra till sex som öppnar sina böcker mindre än en gång i veckan. Det får stora konsekvenser för deras möjligheter att lyckas i skolan. Det finns en stor press från skolan på att man ska läsa. Den som har ett rikt ordförråd och snabbt kan avkoda uppgifter har ett väldigt stort försprång.

Samir Wahrim och Simon Haile, som precis gått ut sjätte klass, är stamgäster på biblioteket i Stockholmsförorten Bredäng.

- 30 Även om det är positivt att fler pojkar läser så är den stora utmaningen att öka läsningen bland barn med sämre socioekonomiska förutsättningar. Skillnaden mellan barn från olika samhällsklasser är svårare att överbrygga än den mellan pojkar och flickor. Redan vid tre års ålder visar forskningen på en väldigt stor skillnad på barnens ordförråd beroende på bakgrund. Det är samhällets uppdrag att kompensera för det, anser Caroline Liberg.

Anpassat efter Mikael Delin, www.dn.se (2014)

* SCB: Statistiska Centralbyrån

Text E

Finland står modell för brittisk skolmat

Skolbarnen i Storbritannien får sedan början av hösten gratis skolmat enligt finländsk modell. Det är de yngsta eleverna som får en skattefinansierad skollunch.

- 5 Sedan september serverar de brittiska skolorna gratis lunch till de elever som är i åldern 4 till 7 år. Det är fortsättningsvis tillåtet att ha med sig en egen matsäck, men rekommendationen är att äta den varma mat som serveras.

[- 51 -]

- 10 Skolan serverade tidigare endast gratis skollunch till de elever som kom från familjer med låga inkomster. Resten av barnen åt det för Storbritannien typiska "packed lunch", alltså en matsäck som föräldrarna har förberett. Innehållet i den medhavda lunchen var inte alltid så hälsosamt eller mättande, säger skolans rektor Chris Ashley-Jones.

- 15 – Nu får alla barn en varm måltid bestående av bra råvaror, vilket är en stor förbättring. Många av barnen hade tidigare med sig en lunchlåda som kunde innehålla en smörgås gjord på vitt bröd, en påse chips, en frukt och en chokladstång.

[- 52 -]

- 20 Gratis skolmat utreddes i London mellan åren 2009–2011 och det visade sig att de positiva hälsoeffekterna var stora. Kändiskocken Jamie Oliver är en av de som har arbetat för en hälsosam, gratis skollunch, precis som restaurangkedjan Leons grundare Henry Dimbleby. Enligt Dimbleby har de brittiska eleverna Finland att tacka.

– Utan Finland skulle en förändring ha varit osannolik, säger Dimbleby.

Han tror att skolorna i framtiden också kommer att servera gratis lunch till de äldre eleverna, men vågar inte uttala sig om när det här kommer att ske.

- 25 – Det kan bli verklighet om en vecka eller om ett år. Vi måste bara fortsätta sträva efter det, säger Dimbleby.

[- 53 -]

I Storbritannien finns det ändå kritiska röster som menar att gratis skolmat inte kommer att vara nog för att sätta stopp för trenden med allt fler överviktiga barn. Också i Finland lider allt fler barn i skolåldern av övervikt.

30 Det här håller den förre generaldirektören Pekka Puska vid Institutet för hälsa och välfärd THL med om.

– Vi har upptäckt att Finland inte är något mirakelland. Övervikt blir allt vanligare bland de unga och det är ett problem vi måste ta tag i, säger Puska.

Puska tycker ändå att Finland kan stå för gott exempel också i framtiden.

35 – I Finland har vi haft kostnadsfri och nyttig skolmat i sextio år. Att Storbritannien tar efter oss kommer säkert att ha en märkbar effekt på folkhälsan där.

[- 54 -]

Det finns flera länder i världen som serverar skolmat, men det är bara i Finland, Sverige och Estland som den är gratis.

40 Finland införde gratis skollunch år 1948 som första land i världen. Tanken var att alla barn i efterkrigstidens Finland skulle ha möjlighet till ett mål varm mat om dagen.

De finländska barnen har fått gratis skollunch i sextio år.

45 De utländska rektorer, lärare och forskare som kommer till Finland för att lära sig mer om det finländska skolsystemet brukar också fascineras av den kostnadsfria skolmaten.

Anpassat efter Pasi Myöhänen, <http://svenska.yle.fi> (2014)